
AHMET
BÜKE
YÜKLÜK
can
öykü

1. basım: Nisan 2014, İstanbul
E-kitap 1. sürüm Ekim 2014, İstanbul
Nisan 2014 tarihli 1. basım esas alınarak hazırlanmıştır.

Dizi editörü: Faruk Duman
Yayına hazırlayan: Mustafa Çevikdoğan

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

ISBN 978-975-07-2361-2

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

AHMET BÜKE

YÜKLÜK

ÖYKÜ

Ahmet Büke'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Alnı Mavide, 2010
Çiğdem Külahı, 2010
İzmir Postası'nın Adamları, 2010
Kumrunun Gördüğü, 2010
Ekmek ve Zeytin, 2011
Cazibe İstasyonu, 2012

AHMET BÜKE, 1970'te Manisa'nın Gördes ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Gördes'te, liseyi İzmir Atatürk Lisesi'nde bitirdi. Bir süre ODTÜ Jeoloji Mühendisliği'nde okudu. 1997'de Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü'nden mezun oldu. Öyküleri *E*, *Adam Öykü*, *Ünlem*, *Patika*, *İmge Öyküler*, *Özgür Edebiyat*, *Eşik Cini*, *Notos Öykü*, *yeniyazı*, *ğ*, *Sus*, *Har* gibi edebiyat dergilerinde yayımlandı. 2004'te *İzmir Postası'nın Adamları*'nı, 2006'da *Çiğdem Külahı*'nı, 2008'de *Alnı Mavide*'yi, 2010'da *Kumrunun Gördüğü*'nü (2011 Sait Faik Hikâye Armağanı), 2011'de *Ekmek ve Zeytin*'i, 2012'de *Cazibe İstasyonu*'nu yayımladı.

Kızım Zeynep’e

Bence o çocuk öyle gülmemeli
Ay kar gibidir pencerede

ERGİN GÜNÇE

hâl

BU SENE HER ŞEY İYİ OLACAK

1.

Annemin adı Habibe.
“Ben hiç yorulmuyorum. Sen merak etme beni,” diyor.
Şerefnur teyzelerde mukabele varmış.
“Çorbayı ısıt. Kapama var, salata tezgâhta. Abini boş bırakma ama. Sen sofraya oturmazsan o da yemiyor, biliyorsun.”
Şıpıdık terliklerini giydi. Portmantonun aynasında üstüne başına baktı şöyle. Kitabını koynuna aldı.
“Ben size bakmaktan yorulmam. Her şey iyi olsun yeter ki...”
Annem merdivenlerden inerken, dış kapının mandalını düşürürken, kollarını aşağıya doğru bırakmış hanımelini şöyle alıp yukarıya kaldırırken bunu düşündüm: Her şey iyi olsun yeter ki...
Şerefnur Teyze, fıstıklı şerbet de yapmış mıdır acaba?

2.

Abimin adı Kadir.
Babam o zamanlar Libya’da dozerciymiş. Şehre inip telefonla yazdırmış şirkete. Ankara’dan da anneme telgraf çekmişler: “Oğlan olursa Ateş...”
Benim adım Ateş.

3.

Babamın adı Haydar.
Abim askerdeydi o zamanlar.

“Raporu sana verelim,” dedi hükümet tabibi. “Evin en büyüğü sen misin?”
“Yok, abim var ama o gelemedi.”
“Olsun. Sana verelim. Bunu belediyeye götüreceksin. Defin raporu bu. Bu olmadan gömmezler.”
Sarı bir zarfa koydu. Üzerine mavi tükenmezle yazdı: Haydar Atlığ.

4.

Annemin adı Habibe.
Babam, rahmetli, Haydar.
Abim, Kadir.
Abim, belki yüzüncü kez aynı soruyu sordu yine.
“Benden bahsetti mi?”
“Çok ani oldu abi. Kahvede yığılmış kalmış. Hastaneden aradılar. Koştum...”
“Kahvedekilere bahsetmiş mi benden?”
“Bilmiyorum.”
“Şimdi sorsak hatırlarlar mı?”
“Geçmiş gün. Unutmuşlardır.”
Başını eğip çorbasına devam etti.
İlaçlarını getirdim.
“Bugün hastane günün. Dolmuşa benimle mi çıkarsın yoksa seni gelip alayım mı?”
“Gelirim.”
Öğlene kadar Buca-Bornova yapıyoruz. Abim muavin koltuğunda. Para alıyor, para üstü veriyor. Bozuklukları düzeltiyor.
Bir ara küçük bir çocuk biniverdi.
“İn lan aşağıya!”
Yüzüne bakıyorum. Kızdım sanıyor.
“Bu veledi bildin değil mi? Sürekli evden kaçıyor.”
Gülümsüyorum. Çocuk her gün dolmuşla, olmadı yürüyerek cezaevine geliyor. Kapı, olmadı dikenli telleri geçmeye çalışıyor. Babasıyla kalacakmış damda. Anasını sevmiyormuş.
Öğleden sonra doktorun kapısındayız.

Girdi.

Annemi cepten arıyorum. Açmıyor. Mutfakta kızartma yapıyor herhalde.

Abim çıkarken, “Doktor seni görmek istiyor,” diyor.

Doktor camı açmış, sigara yakmış. Beni görünce öksürüyor.

“İlaçlarını düzenli alıyor değil mi? Bu çok önemli.”

“Evet. Her gün veriyorum.”

“Vermek yetmez. Yuttuğundan emin oluyor musunuz?”

“Yani su da içiyor üstüne ama...”

“Ağzına bakıp kontrol etmeniz lazım.”

Ağır bir laf boğazımdan dilime kadar varıyor ama tutuyorum kendimi.

5.

Adı Nezih.

Her ay, hastaneden sonra ona gitmek istiyor abim. Hiç içimden gelmiyor ama mecburen dolmuşu oraya sürüyorum. Susuzdede’ye çıkıyoruz. İki bira alıyorum onlara, biraz da tuzlu çiğdem. Denize bakıp sigara içiyorlar.

“Uyuyor musun?”

“Yok. Biraz gözümü dinlendireyim, dedim.”

“Uyuma.”

“Uyumuyorum, dedim ya.”

“Gözlerini kapadın ama.”

“Evet.”

“Ne görüyorsun?”

“Nasıl, ne görüyorum?”

“Gözlerini kapadığında.”

“Unuttum şimdi. Bir daha kapayayım mı?”

“Olur.”

...

“Ne gördün?”

“Deniz gibi bir şey işte.”

“Hıı, tamam.”

Adı Nezih.

Abimin asker arkadaşı.

Mevzilerine roket atmışlar. Abim her ay hastaneye gitmek zorunda. Nezih'in kafasının yarısında metal var, ayakları da tutmuyor. Abim taşıyor onu evinden. Her ay.

6.

Annemin adı Habibe.

Neredeyse hiçbir şey onu yıldırmıyor.

"Yeter ki her şey iyi olsun," deyip kızartma yapıyor, sofrayı hazırlıyor, babamın duvardaki fotoğrafını düzeltiyor, mahallede bana uygun kızları aklından geçirip duruyor.

Abim salataya uzanırken aniden durdu.

"Anne," dedi. "Biz Nezih'le karar verdik, bu sene ölmüyoruz."

Annem bana bakıyor bir an.

"Tabii oğlum," diyor sonra. "Ölecek ne var. Gençsiniz daha."

Abim neşeyle kalkıyor. Annemi iki yanağından öpüyor. Enseme bir şaplak atıyor.

"Hadi iyisin yine. Muavinsiz kalmayacaksın."

Gülerek odasına geçiyor.

Benim adım Ateş.

Annemle ortadaki kızartmaya bakıyoruz.

"Ateş, bitiriver oğlum. Sarımsaklı bu. Dolaba da girmez şimdi."

5.

Kapı açıldı. İçeriye ışık düştü. Sesler ve kokular doldu.

İki dünyayı ayıran kapı açıldı.

İki adam girdi. Eşikte ayakkabılarına galoş geçirdiler. Kemerlerini çıkarıp yarıya kadar bileklerine doladılar.

Çocuk onlara bakmadan duvara doğru döndü. Tırnaklarıyla duvardan kopardığı iri sünger parçalarını ağzına tıktı.

“Sakın dilini ısırma! Sakın dilini yaralama!” dedi içinden.

4.

Kar yağıyordu.

Kar binlerce yıldır siyah yağıyordu. O gün bembeyaz yağdı. Çok temizdi. Anne sütünden ziyade idi.

Kar, o gün yerden gökyüzüne çıktı. Bir ses –ya da müşfik bir mıknatıs– çalıştı. Her şey sahibine döndü yüzünü: Taş gevşedi.

Ring aracı dünyanın en büyük demir kapısının önünde durdu. Kapı açıldı.

3.

“Hoş geldin.”

Çocuk karşısında, camın ardında duran adama bakıyordu.

“Gel otur karşıma. Beni baro gönderdi.”

Çocuk oturdu.

“Öteki arkadaşların çıkmadı. Tek sen kabul etmişsin görüşmeyi.”

Çocuk ellerine baktı. Sonra bileklerini ovdu yavaş yavaş. Omzunun üzerinden hafifçe arkaya göz attı.

“Var mı diyeceğin bana? Size kötü muamele ediyorlar mı burada?”

Çocuk birden ayağa kalktı. Üzerindeki gömleği bir hamlede yırttı. Askılı fanilasını ikiye ayırdı. Yaralı çıplaklığını gösterdi.

“Bunlar,” dedi, “sigara yanıkları!”

Sırtını döndü.

“Kemerle de vuruyorlar bize!”

Odada duran iki gardiyan koşarak çocuğu çektiler. Avukatın görüş penceresi karardı. Ses kesildi. Odanın ışığı kapandı sertçe.

2.

“Gel yavrum, otur şöyle karşıma.”

Müdür, koyu kırmızı masasının ardında oturmuş sigara içiyordu.

Kapıda duran çocuk iki gardiyanın arasında içeriye girdi.

“Gel, gel çekinme.”

Göz göze geldiler. Müdür sigarasını söndürdü. Kül tablasını masanın üst çekmecesine koydu. İtti.

“E, otursana.”

Çocuk oturdu.

Odacı girdi içeriye. Tepsisinde iki çay vardı. Birini saygıyla masaya bıraktı. Müdür gözucuyla çocuğu işaret etti. İkinci çay onun önündeki cam sehpaya kondu.

“Şimdi ben çok bozuğum bu olanlara. Arkadaşların içinde fevri davrananlar çıkmış. Seni ve üç beş arkadaşını hırpalamışlar biraz. Tabii haberim olunca çok kızdım. Bir nevi buranın babası ben sayılırım. Kızılacaksa da sevilecekse de ben yaparım. O arkadaşlar hakkında yapılacak şeyi biliyorum ben...”

Çayından yudumlar aldı.

Çocuk elini sürmemişti.

“Neyse, bu ayrı bir şey. Şimdi siz görüşe çıkmayınca aileleriniz endişelenmiş. Avukat yollamışlar. Arkadaşlarınla tek tek konuştum ben, hiçbiri şikâyetçi değil, avukatı da görmek istemiyorlar. Ama kimse çıkmazsa bu defa da yanlış anlaşılacak. Sen içlerinde en büyüksün. On altı yaşına girdin. En akıllı olansın.”

Çayı bitti. Kaşığı çıkardı. Silkeledi. Sonra bardağın ağzına yatay biçimde koydu.

“Dedim ya, iyi kötü bir aileyiz biz. Burada olan burada kalsın. İyiliği de fenalığı da görürüm ben... Hem burada olanı başkası duysa ne faydası olur. Şimdi sen kendini tutamadın –olmaz ya– avukata bir şeyler, dedin diyelim; e ne olacak? Daha yukarıdan emir gelecek, sevkin çıkacak. Peki

nereye gideceksin? Başka bir eve. Orada da bir baba olacak, abilerin olacak, sünger odalar olacak. Ne gerek var değil mi?”

Odacı geldi.

Boş ve dolu çay bardağını aldı, tepsiye koydu.

Çocuk başını kaldırdı, “*Berf dest pê kir?*” dedi.

Müdür çekmeceyi açtı. Sigarasını ve kül tablasını çıkardı.

Başıyla işaret etti.

İki gardiyan çocuğu çıkardı.

1.

Kapı açıldı. İçeriye ışık düştü. Sesler ve kokular doldu.

İki dünyayı ayıran kapı açıldı.

İki adam girdi.

Köşede bir çocuk başını süngerli duvara dayamış, dizlerinin üzerinde duruyordu.

Adamlardan biri seslendi.

“Yaklaş.”

Çocuk zorlukla davrandı. Dizlerinin üzerinde yükseldi. Omuzlarını duvara dayaya dayaya ayağa kalktı. Kapıya yürüdü.

“Dön.”

Döndü.

Arkadan ters kelepçelenmiş ellerini açtılar.

Ortada çocuk, koridorda yürümeye başladılar.

Çocuk adamlardan birine doğru baktı, “*Berf dest pê kir?*” dedi.

Adam da ona baktı ama yanıt vermedi.

“Ne diyor?” dedi öteki.

“Kar başladı mı, diye soruyor.”

Yürüdüler. Koridorun sonunda kayboldular.

–çocuklara kıyıyorlar. hâlâ–

SÜNGERLİ ODALARDA

ADANA TUTUŞSUN UCUNDAN

Adanalı çocuk işçi Ahmet'e

Çakmak çakmak bir gök vardı tepemizde. İki bodur zeytinin altında uyuyordu. Onun da üzerinde kucak kadar bulut toplanmış, güneşine gölgelik ediyordu.

Yaklaşınca ayak sesime uyandı.

Bulutlar suda dağılan yağ lekesi gibi yok oluverdi.

"Abi," dedi. İki elini başının arasına aldı. "Başım nasıl ağrıyor bilsen. Uy anam!"

Cebimden temiz kumaş mendilimi çıkardım: Manifaturacı Ergun'un sattığından.

Dürdüm. Başının çevresinden doladım. Sıktım iyice.

"Geçer şimdi," dedim.

"Geçmez, geçmiyor abi," dedi.

İşçi Ahmet: çocuk Ahmet çöktü yere. Ihladı biraz.

"Adana nerede kaldı?"

Elimle gösterdim.

"Şu tepelerin ardında."

Başını tuttu. Yığıldı yere. Gözlerini kapar kapamaz bulut toplandı, örttü üzerini yine.

Koştum yanına. Sırtıma aldım Ahmet'i. İki omzundan çıkan kancalarıyla sardı beni. Kendini bana teğelledi. Kanı kanıma bulaştı.

Koşmaya başladım. Çakırdikenlerini geçtim. Bodur çalıların ardından tepe aşağı bıraktım kendimi. Ölü derenin yatağına varınca karşıdan karşıya atladım. Ahmet, "Ah," demiyordu. Buğday tarlasına girdim ucundan. Ekinler biçilmiş, saplar yerdeydi. Atmaca vardı havada. Yerde tarla fareleri ve yılanlar önümden kaçıştı.

“Duralım,” dedi. “Susadım ben.”

İyice hızlandım.

Karşımızda Adana doğuyordu. Yerden yükselen kızıl yuvarlaklığıyla gölün üzerinden kalkmaya başladı.

“Abi, duralım. Anam gelecekti... Bak, durmazsan içim dışıma çıkacak. Başım ikiye çatlayacak.”

Sonra hava karardı aniden.

Adana: O küre: Çamurdan ve ısıdan yuvarlanmış, ter ve ter kokan acı bizi içine çekti. Nemden kara deliği açıldı ve bizi yuttu içine.

Etrafımızda dönen çarklar ve demir raylar durunca baktım ki, Saat Kulesi’nin altına savrulmuşuz.

Tırmanmaya başladım.

“Abi, başım bitirdi beni,” dedi.

“Sık dişini,” dedim.

“Bütün dişlerim patladı benim, un ufak oldular.”

Yukarıya çıktıkça ufuk açıldı önümüzde. Berraklaştı etraf.

Uzakta yarı uyanık mahalleler vardı. Tek yumurta kaynayan cezveler ocağa sürülmüş, dürüme süzme ekşiden yoğurt sarılayazıyordu. Birileri uyanayazdı. Tokyo terlikli ve kirli ayaklı beş çocuk bir çeşmenin başında toplaştılar.

“Bunlar Kürt ve Arap,” dedi Ahmet. “Anam da Türk’ tür benim.”

Ekmek yediler beraber. Biri cebinden gazete kâğıdı çıkardı. Akşamki ciğeri sarmış. Onu pay ettiler. Böldükçe ekmeği, içlerindeki ateş harlandı.

Kalktılar. Koşmaya başladılar.

“Gördün mü nereye gidiyorlar,” dedim.

“Atölyeye,” dedi.

Çocuklar koşarken çizgi çizgi böldüler zamanı. Kızardı yollar. Elleri tutuştu hepsinin.

“Yakıyorlar,” dedi Ahmet. “Atölyeyi yakıyorlar. Pres de tutuştu. Beni ezen piston ve örs... Gres yağı döküyorlar motorun içine.”

Gözlerinin içi açıldı Ahmet’in.

“Bak,” dedi. “Atölyenin duvarına işiyorlar.”

“Tanıyor musun onları?” dedim.

“Mahalleden çocuklar,” dedi. “Top oynardık beraber. Sonra atölyeye girdik.”

“Başın nasıl?” dedim.

Yokladı eliyle.
“Geçti,” dedi. “Şu sıcaklık da olmasa.”
Baktım. Sol kulağından sıvı geliyor.
“Anamı görür müyüm?” dedi.
Yere baktım.
“Yok,” dedim. “Gelemez o buraya.”
“Anam ben gömülürken ilenmişti atölyeye.”
Yine sırtıma aldım onu.
Saat Kulesi’nden indim. Adana ucundan tutuşmuştu ardımızda.
Bodur zeytinlerin altına yatırdım Ahmet’i.
Bulut geldi. Örttü güneşi. Gölgesi Ahmet’in üstüne düştü.
Çocuk Ahmet yumdu gözlerini.

“KAYAYI DELEN İNCİR”

Babam, Terzi İbram doğruldu yatağından.

“Bana kâğıt kalem getirin,” dedi. Yine düştü başı yastığa.

Annem sobanın yanında, yerde, eli alnında baktı kaldı öylece.

“Ah,” dedi inceden. “Dağ gibi adam.”

“Çabuk kâğıt...”

Sağ elinin parmaklarını oynattı bu defa.

Kalktım. Yanına vardım.

“Baba,” dedim. “Bak buradayım ben.”

“Ahmet,” dedi. “Atom santrali projesi çizeceğim sana.”

Sadece sana evladım. Senin için. Ev bark kurasın, çocuk sahabı olasın diye. Esnaf olmadın. Adam da olmadın. Bir öğretmen çıkmadın en azından. Nasıl pişireceksin sahanda yumurtayı. Bak ben babamı dinlemedim. *Kim* dergisi vardı o zamanlar. Rahmetli İsmet Paşa’nın, Kıbrıs fatihi Karaoğlan’ın büyük boy fotoğraflarını basarlardı. Gizli saklı evin damına, kavunların yanına asmıştım Ecevit’i. İsmet Paşa’yı babam aldı, halının altına koydu. “Paşadır, aslandır,” dedi. “Ama namaz kılınan evde suret olmaz.” Dinlemedim ben ormancı babamı. Yeşil üniformalı aslanımı. Siyah kılıfta Kırıkkale. Bıyıklarını burar. Heyt! Meşeden, çamdan, pelitten ve de murt çiçeklerinden kim gelir? Aslan babam gelir. Ben babamın gözünün içine baka baka... Bana baka baka gitti babam. Dur, diyemedim. Kışlık paltosunu dikiyordum. Yetiştiremedim. Kefenini ölçtüm de gümüş makasımla kestim. O zaman bir atom santralim olsaydı alır başımı giderdim. Ne babam olurdu ne ölüm gelirdi. İnsanın babası varsa ölümü de var. Çabuk bana kâğıt kalem bul. Dur, gitme yanımdan. Ben sana söyleyeyim, sen çiz. Önce büyük bir yuvarlak olsun. Orası bahçe duvarı işte. İçini annen işler. Domat, biber, çekirdeksiz bamya. Korukla pişirsin sonra. Babam yemeğe gelir bize. Atom santrali olursa kasabada babam geri gelir. Ben de ölmem o zaman. Heyt! Kim gelir karşı koyaktan! En iyi

santrali ben bilirim. En iyisini ben yaparım. Elektrik, atom, bobin; benden sorun siz onları.

Düştü parmakları yakamdan. Hırıltıyla uyumaya başladı. Ter birikmiş alnında. Elimin ayasıyla aldım.

Anneme baktım. Yaşmağının ucuyla gözlerini siliyor.

Babam haftasına –yedinci antibiyotik iğnesinden sonra– iyileşti. Geçti soğuk algınlığı. Dükkânı açmaya başladı. Ben de daktiloma geri döndüm.

Annem bir akşam yemekte kızdı bize.

"İki adam var evde. Biriniz de şu elektrikli fırını tamir etmiyor."

Sonra babama bakıp, "Hani kadın başımla alıp ben götüreceğim Elektrikçi İhsan'a," dedi.

Babam sabah ilk iş, fırını aldı koltuğunun altına.

"Anne," dedim. "Elektrikçi İhsan ne iş? Babam zıpladı yerinden."

Güldü. Geldi kafama vurdu tespihiyle.

"Sen çocuk aklınla karışma öyle dolaşık işlere," dedi.

Yine güldü namaza durmadan önce.

Çocuk aklımla ha!

Oturdum, kırk yaşımda yine öykünün başına.

GİDEN ÇOCUKLAR İÇİN: MÜFREDAT

– yeryüzü bilgisi

Gece, dedikleri her yerde aynı doğuyor. Işığı kovalayıp kendini bırakıyor zamana. İri bedeniyle önünü, ardını zorluyor. Kanırttığı yerden bütün mekâna yerleşiyor. Derin bir oh çekiyor. Nefesi düzeliyor.

Sessizliği üzerinden Ay geliyor sonra.

Ay, dedikleri kırda ayrı, evlik yerlerde ayrı yükseliyor.

Misal, birbiri üzerine devrilmiş tepelerin ve tepelerin omuz başlarına çıkmış ağaçların koyusundan ona doğru puhu kuşları bakıyor. Işığı dallar arasından kurtulup yerdeki karınca patikasına düştüğünde, o sakinlikte ekmek derdindeki süleymancıkları bir saniye olsun durduruyor. Gece vakti açığa çıkmak kötü. Taze etin seğirmesini uzaktan hisseden avcılar var yazıda, tarlada. Hızla çarpan kanat, içinden ıhıldayan engerek, pırıltılı kürküyle akan as çekilmiş bir çakı gibi iniveriyor ansızın.

İnsan ve ev sıcaklığının taştığı yerler başka. Yazın, açık pencereleri naz ederek örten tül perdelerin içinden odalara düşüyor Ay. Makine halılarının motifleri oynuyor. Toz ve ayak izleri açık ediyor kendini.

Biliyorum, biliyorum. Bütün bunları biliyorum.

Görüyorum.

Kendime matematik problemleri soruyorum. Yöndeş açıların aynı değerde olduğunu, integral hesabını, iki negatif sayının çarpımının pozitif olacağını ispat ediyorum.

Televizyonun altındaki rafta son okuduğum kitap duruyor. Yanına gidince cümleleri çekip çıkarabiliyorum:

“Nehrin öte yanındaki otların üzerinde yatıyorum ve gecenin kaçı bilmiyorum.

Sen, Vica, sevgilim, dua kadar maviydin.

Arasında yatacağım kollar yok artık.”[1]

Annemin sesini duyunca geri çekiliyorum karanlığa.

“Uyuyamadın mı,” diyor babam.

“İyiyim iyi. Susadım sadece.”

Hiç unutmuyor kalktığında terliklerini giymeyi.

Ne kadar acılı olsa da yere basmıyor. Annesi öğretmiş ona da: “Yel alırsın ayaktan.”

Babam sağından soluna dönüyor. Yatak inliyor her zamanki gibi.

Biliyorum. Hepsini biliyorum.

Bilmek başka bir görmek haliymiş.

Annem yatak odasının kapısına bakıyor. Sonra ayakuçlarına basıp pencerenin önündeki divana geliyor. Örtüyü kaldırıyor: Biliyorum. Ben ilkokula giderken dikmişti bu koca güllü yastıkları.

Gömleğimi çıkarıyor sakladığı yerden.

Sarılıp kokluyor.

İp gibi gözlerinden düşüyor serinlik.

Ormanda olsa gece vakti susamış örümcekler koşar. İncecik ağızlarını dokundururlar. Sonra geldikleri gibi kaçarlar bu tuzlu sudan.

Tuz yani sodyum gezegenin hamurunda var.

Bunu da biliyorum.

Bildiklerini kendime tekrar ettikçe hayret ediyorum. Artık olamamak ama bir izinle –şimdilik– kalmak burada, nasıl da ağır yük...

– beşerî coğrafya

Yorgancı Arif,

Ali Öğretmen,

Metin: benim yaşıtım,

X,

Y,

ve Amir M.

Hiçbirini tanımıyorum. O geceye kadar da görmemiştim. Hatta o gece de göremedim yüzlerini.

Korkunca gözlerimi hızlı hızlı kırparım ben. Babam öğretmişti bunu.

“Arı mı geldi, kırp gözlerini. Kaçar o. Kara Deveci çok mu havladı. Ekmek ver, sonra kulaklarından sev. Seversen hiçbir köpek ısırmaz seni. Önünden kaçarsan kovalar ama. Fenalığından değil, oyun sandığından. O zaman at kendini yere. Gelsin yanına. Koca burnuyla koklar seni. Kırp gözlerini hızlı hızlı. Gider o. Korktuğunu anlar. Daha çok üzmez seni.”

Kara Deveci, yan komşunun kara küçük köpeği, benden önce öldü.

Onu da görüyorum bazen. Sokağın karanlığında aniden burun buruna geliyoruz. Hızla kırpıyor gözlerini. Dönüp gidiyorum o zaman.

Yorgancı Arif, Metin’e –benim yaşıtım– diyor ki: “Ne korkuyorsun lan? Kırıtık!”

Ali Öğretmen giriyor araya. “Arkadaşlar birbirimize girersek bu iş üzerimize kalır ona göre. Avukatın ne dediğini unutmayın. Birbirimizi suçlamak yok. Panik yapmak yok. Savcı üstelerse teklemek, terlemek, şaşırmak yok. Biz sağlam durumdayız. Kırık dökük iki delil, bozuk bir görüntü var ortada.”

Metin hızlı hızlı kırpıyor gözlerini.

X, Y ve Amir M. çekirdek çitliyordu kırmızı bir dava dosyasının üzerine. Bunlara bakıp gülüyorlardı sonra.

“Onların tuzu kuru,” dedi Metin.

“Nasıl olsa beraat edecekler. Arada bize kaçmasın küçük bir kıymık...”

– kamu yönetimi ve fizik

Ayaklanmaya karşı koyma ve karşı ayaklanma taktikleri, Sahra Elkitabı

ders 23, s.4567, üniteye hazırlık okuması

“Kalabalığa karşı doğal yırtıcıların taktiklerinden ve beşerî tecrübelerin birikiminden faydalanmak zaruri bir ihtiyaçtır.

Evvela şu bilinmelidir ki, kalabalık canlı bir organizmadır. Kendine mahsus kımıltıları, hareketleri ve fevri tavırlarıyla biriciktir. İhtiva ettiği sosyal sınıflar, statüler, cinsiyetler ve coğrafi tatlarla kalabalıklar birbirleriyle bir ve aynı olamazlar. Fakat şurası kesindir ki hepsi de gençtir. İsterse tamamı tekaüt ve yaşlılardan oluşsun, eğer meydana inmişler ve en az bir d(D)evlet engelini geçmişlerse artık o güruhun yaşı vasati yirmidir.

Bu unutulmamalıdır. Coşku, bir olma, aynı/bir/içinde/erime ve başarma hazzı gençleştirir, şirretleştirir, müdanasız ve küstah bir hamur meydana getirir.

Bu hamuru lezzetlendirebilirsiniz. (bkz. karşı boşalma taktikleri)

Bu hamur sizce pişmeyi reddedebilir. İçine giremezsiniz. Ondan gibi olamayabilirsiniz. Çok bakirdir ve çok açıktır iç bakışları. İlk hamlede sizi hisseder ve tükürür. Ya da hazırlıksız yakalanmışsınızdır. Daire giderek büyümektedir. Kendince güzeldir, iç yakıcıdır. Kaç kişi varsa orada hepsi aynı anda âşık olmuş gibidir. En tehlikeli hal esneme gibidir. Aşk sirayet eder. Dağılmak ölümden beterdir. Dağılmadıkça tunçlaşır. Kendi güzelliğinin ve kıvrımlarının farkına varır: Ki en fenası bir kamu idaresi için.

O zaman işte durun. Sessizce otların arasına gömülün. Kulaklarınızı indirin. Kuyruk apış aranızda olsun ki sinir ve heyecanla sallamasın ortada. Çeviği çekin. Atikleri gaz bulutunun arkasına saklayın.

Karanlık yapın ayı

Şehrin arka sokakları yeterli ama gücünüzün içinde ateşler yakın

Kalabalıktan olmayan tek tekleri bir araya getirin: düşmanın düşmanı –küçük ve korku içinde olsunlar–

Düşman kalabalık yorulmaya, eğlencenin tadıyla gevşemeye, acıkmaya, çiş için kaynamaya başladığında uçlarından hafifçe sökülmeye başlar: Mutlaka.

İşte tam o anda güçlü yumruklarla kalabalığın eteklerine vuran çevik erler heyecan ve korkuyla geri çekilirken çekilmeyi bilmeyen, şaşırmış ve yorulmuş parçalarını arkada bırakacaktır. Öteki çevik erler onları ana gruptan sökerek kovalamalı, arka ve karanlık sokaklara sürmelidir. Önceden alevlenmiş kalabalığa düşman tek erlerin içine savrulmalı bu koparılanlar...”

ders 24, s. 5012, ahlaklı linç

Bundan şüphe etmeyiniz. (detay resimler ve taktikler için bkz. Cilt II)

– şen ahlak

“Ölümün iyisi,
Bir kere öldürür,

Bin kere diriltir seni..."[2]

Babam: bütün babalar gibi çaresiz ve acıya batınca beceriksiz. "Bizim davamız Allah'a kaldı," diyor.

Babam: Bütün babalar gibi teslim oluyor.

Annem saman kâğıtlara durmadan yazıyor. Doğduğum günden bu yana yaptıklarımı hatırlamak istiyormuş.

"Yazdıkça hatırlar insan," diyor babama.

"Doğurduğum saatten o günün akşamına kadar her şeyi hatırlayacağım. Sonra bu kâğıtları oğlumu öldürdükleri sokağın ağaçlarına asacağım."

Annem bu ağırlıkla dönüşünü yavaşlatacağını düşünüyor. Gece daha uzun sürecek, güneş daha uzun doğacak. Zamanın eğilmesinden kurtulamayacak kimse. Herkes hak ettiğini ölmeden bulacak. Ağlayacak, çok ağlayacak âlem.

Annem: Bütün anneler gibi bu dünyada adalet istiyor.

1. John Berger, *Kral*, çev. Müge Gürsoy Sökmen.

2. Cahit Koytak, *Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat*.

BEN NASIL GELDİM ŞU DÜNYAYA?

Yokuşun başında durdu herkes. İki tekir kedi ve esintide yuvarlanan gazete parçası. Anneler durdu. Baba bıyıklı bir amca yavaşladı. Son iki adımını attı. Serçeler dala kondu. Kırlangıç yuvasındaki yavru sustu. Çekirge vardı yola bakan apartmanın bahçesinde. Sıçramaktan vazgeçti. İnlemedi bile hatta yeniden. Uğurböceklerinin kaynadığı şeftalinin bedenindeki titreme geçti. Karıncalar da antenlerini kaldırdılar. Havayı aldılar içlerine sessizce.

İşte herkes bir hizaya geldi: Aliye yürüdü sokakta.

“Aliye yürüdü sokakta.”

Saçlarını omzuna bırakmış, çiçekli eteği dizlerinde. Beyaz, hafif topuklu, tokası goncadan ayakkabıları var.

Aliye annem olacak sonra. Daha birkaç yıl var. Ama şimdiden geçiyor fırının önünden. İçeriden ekmek ve hamur kokuları geliyor. Beyaz esintili. Usulca bakıyor pencerenin ardındaki ateşe ve terli karartılara.

“Aliye yine geçiyor...”

Babaannem –fırının üzerinde oturuyorlar o zaman da– balkondan sızlanıyor: “Bu kız dolanıyor böyle bizim kapımızda ya, hayra değil...”

Ali Kemal –babam değil henüz– zahire ticaretini büyütünce fırın da açmış o günlerde. Askerliği rüşvetle hallettikten sonra sıra evlenmeye gelmiş.

“Yalnız uyumak tacire yakışmaz,” diye mırıldanıyordu.

Babaannem alarm zillerini derhal duydu. Ön alması gerektiğini anladı. Fırında çalışan Kör Ali’yi arka bahçeye çağırdı bir sabah. Dedemin hac yolunda aldığı inci kolyeyi Ali’nin avucuna bıraktı. Kulağına eğildi. Uzun uzun anlattı. Kör Ali, sağlam gözünü eliyle kapatıp alnı yerde hiç konuşmadan dinledi. Sonunda iki avucunu dizlerine vurup, “Hop!” diyerek kalktı.

Babaannem, “Ha, maşallah,” diye mırıldandı ardından. “Kardaşlarını da almayı unutma yanına!”

Akşama babam meyhanede çok içti. Sonradan bunun lafını pek etmişler. Güya mahsus oyalanmış. Her zaman iki kadeh atıp evin yolunu tutan adam, o gece masa donatmış. Yan masalara dadanmış. Dümbelekçi Safiye’yi çağırtıp sarı liraları dökmüş önüne.

Sabaha karşı fırının üzerindeki evlerine çıktıklarında anasının başsız ölüsünü bulmuş Ali Kemal.

Polis kasabayı ayağa kaldırmış günlerce. Hacı’dan gelen inci kolye aranmış ipsizlerin evinde, bağında.

“Anamın katline sebep oldu,” diye dövünmüş Ali Kemal. “Böyle insafsız hırsızlık olur mu a komşular!”

Bir yıl sonra Ali Kemal –babam– ve Aliye –has anam– evlenmişler. Çok mutlu olmuşlar. Babam İzmir’e de bir dükkân açmış. “Harp zamanı aş zamanıdır,” diye buğday ithalatı işine girmiş. Kasabadaki işleri Kör Ali –has babam– devralmış. Ayda bir gelen Ali Kemal’e hesapları eksiksiz vermiş ve helal dairesinde yaşamış.

Bir yaz sabahı doğduğumda Ali Kemal o kadar sevinmiş ki, meyhanede aynı annesinin öldüğü geceki gibi durmadan ağlamış. Sonrasında anlatılanlar tevatür de olabilir ama namlusu dizine kadar varan revolverini çekip eve koşarak varmış. Kör Ali, “Paşam, olanı değiştirebilir misin?” deyince susmuş. Oracıkta sızıp kalmış.

Benim çok mutlu bir hayatım oldu. Ali Kemal –babam– İzmir’deydi çoğu zaman. Aliye –tek anam– şarkı söylerdi yola bakan balkonumuzda. Kör Ali –has babam– has undan esaslı ekmekler yapardı bize.

“Paşa oğlu, sırtın rahatsa eşme eşeleme, deşme deşeleme,” derdi bana. Neden bilmiyorum.

HER ŞEYİN TEORİSİ

I. Evre: Big Bang

Şimdi dostlar, evrenin bir merkezi yoktur. Çünkü evrenin kenarı yoktur. Sonsuzluk böyledir. Biraz karışık ama hafifmeşrep de.

Ama memleket idaresi her zaman basit ve köşeleri belliydi. Bir merkezimiz ve başkanımız vardı: Allah'a şükür. Elbette kenarlar da mevcuttu.

Oysa Hotamış kenardı mesela. Hatta zamanın başladığı andan itibaren kenardı. Evet, limanı vardı. Zamanında mühim miktarda dış ticaret yapılıyordu. Meyankökü, şap ve ham krom gidiyor, salamura balık ve gazyağı geliyordu.

Üzerinde tabelası olmasa da genelevi vardı hatta. Salhane semtinde.

Fakat yine de serpilip büyümedi Hotamış. Uzayda zaman varsa bizim memlekette kader vardı sonuçta. Ondan öte olmuyordu hiçbir şey.

Fakat büyük darbe yangınla geldi galiba. Limanda bir zift teknesi alev aldı. Öteki gemilere sıçradı. Halat çözüp kaçmaya çalışan büyükbaş hayvan dolu bir şilep mendireğe bindirdi, yan yatıp feneri ezdi. Tam 65 yıldır feneri yakan, aynaların sinek pisliklerini gri mendiliyle temizleyen yaşlı hizmetli ânında öldü.

Fakat gemi tamamen alabora olmadan ambar kapaklarını açtı usta gemiciler. Sığırların çoğu yüzerek yangından ve öteki felaketlerden kurtularak karaya çıktılar. Bir süre şaşkın şaşkın bakındılar. Söndüren gemisi ve liman itfaiyecileri koşuşturup duruyordu ortalıkta. Belediye meclisi üyeleri ve ticaret odası yönetim kurulu azaları da gelmişti. Liman müdürü ağlıyordu: "Emekliliğime kalmıştı on aydan az!"

Üç gün tüttü ortalık.

İktidar ve muhalefet partilerinin ilçe teşkilatları ortak toplantılar yaptılar. Merkeze heyet gönderilmesinde uzlaştılar. Hatta ziyaret öncesi

tafsilatlı bir sunum dosyası hazırlandı, ilçenin internet kafesinde sıkıştırıldı ve postalandı imar ve düzenli büyüme bakanlığına.

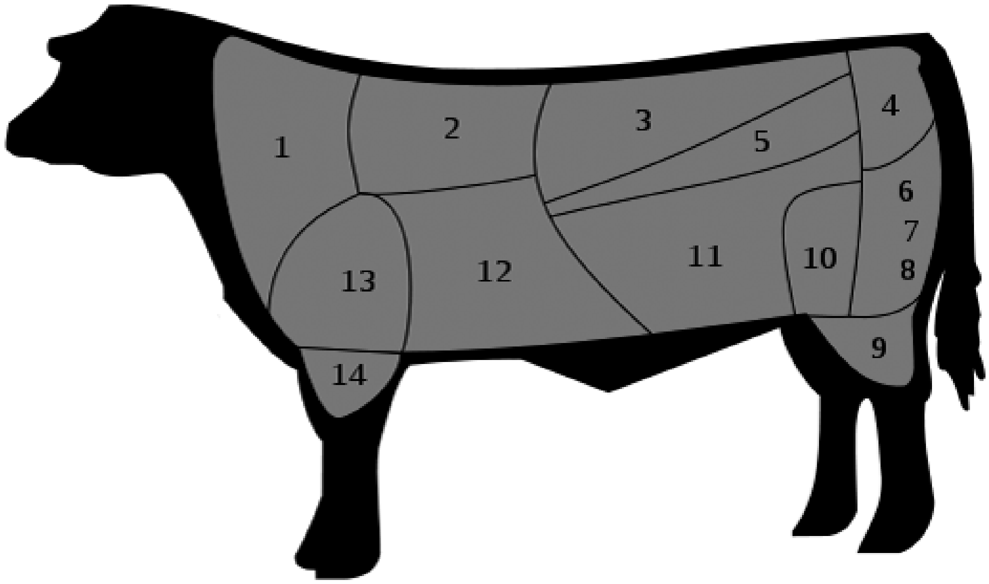
Bu arada sığır sürüsü epey bir dolaştı ortalıkta. Gebe düveler belediye parkını seçtiler. Erkekler hal binasının arkasındaki çöplüğü sevdiler. Fakat içlerindeki en yaşlı kısır dişi –ona Jar, diyorlardı– hep huzursuzdu.

“Buradan hızla uzaklaşmalıyız,” diyordu. Gözü ilçenin arkasındaki kayın ağaçlarıyla dolu tepelerdeydi.

Nihayet kasaplar odası başkanı kendine geldi. Dükkânında beyaz mermerden büyük tezgâhın üzerinde sucuk dolduruyordu ki aniden durdu ve camın ötesinde, yoldan gülümseyerek geçen iki başıboş sığıra baktı.

“Bunlar sahipsiz yahu!”

Hemen oda genel sekreterini aradı. Olağanüstü toplantı istedi. O gün hararetli tartışmalar oldu. Genel sekreteri dışarıya yolladılar. Sığırları hızla saydı. Tek tek işaretledi ipad’ine. Excel dosyası açtı. Tahminî ağırlıklarını ve tahminî yaşlarını yazdı. Topladı, çarptı. Karkas hesaplarını yaptı. Kelle, paça, işkembe ve deriler için ayrı sayfalar açtı. Ayrı bir sayfada yine tahminî kilogram hesabından şu maddeleri cari piyasa değerleri parantez içi olmak üzere sıraladı:

1. Gerdan	8.Kontrnua
2. Antrikot	9. Bodigo
3. Kontrfile	10. Yumurta
4. Sokum	11. Pençeta
5. Bonfile	12. Döş
6. Tranç	13. Kürek
7. Nuar	14. Bodigo

Bütün bunları havuz başı kahvesinde limonatasını yudumlayarak ve içine sine sine yaptı. Hesapların üzerinden yeniden geçti ve başkana e-posta attı.

Arkasına yaslandı şöyle. “İyi para var bu işte,” dedi.

Gülümsedi. O sırada iki inek mutlu kuyruk sallayışlarıyla önünden geçiyordu.

Fakat çarşıda yapılan bu hesap devlet katına uymadı. Zira sahipsiz sığırların kasaplar tarafından paylaşılması ve et fiyatlarından bir ay süreyle %5 indirim yapılması; ayrıca kasaplar odası tarafından belediye sinemasında bir kermes düzenlenerek elde edilecek iradın düşkünler evine verilmesi şeklinde son halini alan yönetim kurulu kararı elbette kaymakamlığa arz edilerek onay makamına sunuldu.

Tam da o günlerde merkeze giden heyet, eli boş dönmüştü. Sayın kaymakam tedirgin ve üzgün ilçe ileri gelenlerinin gönlünü hoş etmek isterdi ama yine de yazıyla ilgili paydaşlara sordu. Ziraat odası, sulama birliği, çiftçi malları koruma derneği olumlu yanıt verdi. Belediye zaten çantada keklik idi. Yazı, jandarma ve polis ilçe amirliğine giderken yoldan geri döndü: kalem müdürlüğünün hatası, bunların konuyla ilgisi yok!

Fakat tarımcılık ve toprakçılık bakanlığı ilçe müdürlüğü konuya cevaz vermedi.

“Elbette takdir kaymakamlık makamımızın olmakla birlikte, elan ortalıkta gezmekte olan ithal angus sığırları hakkında birkaç önemli hususu dile getirmek isteriz. Efendim, bu güçlü hayvanların anavatanı İskoçya’dır. Yüksek kalitedeki etleri, boynuzsuz oluşları, soğuğa ve sıcağa dayanıklılıkları ve yüksek canlı ağırlık atış oranlarıyla takdir edilesi bir ırk olmalarına rağmen hidrosefali denilen ve beyinde su toplanmasına yol açan hastalığa meyilleri nedeniyle kesimden önce mutlaka tetkik edilmeleri gereklidir. İlçe müdürlüğümüzün karantina şubesinde...”

Jar Ana, havadaki boktan kımıltıları sezmekte gecikmedi. Zaten tetikteydi. Bir gece bütün sürüyü topladı. Yatsı ezanından sonra ormana karışıp kayboldular.

Hotamış Hotamış olalı böyle bir zulüm görmedi.

Angus sürüsü aniden ortadan kaybolmuştu.

Kasaplar odası öfkeliydi.

Kaymakam homurtuları duyuyordu fakat görevini yapmıştı. Amme idaresi kırmızı beyaz el kitabının ilgili bölümünde yazanları aynen yapmıştı:

“Mutlaka paydaşlara konu resmî yazıyla sorulur. E-posta atılmaz, telefonla katiyen sorulmaz. Yazışmaları birden fazla mutlaka tekrarlayın. Aynı soruları yeniden sormakta sakınca yoktur. Devlet ağır dönen bir değirmen taşıdır!”

Jar, geceleri dalga geçer gibi böğürüyordu tepelerin arasından. Üstelik arkadaşları da katılıyordu ona.

Bekçi düdükleri ânında karşılık veriyordu.

Çocuklar ağlıyor, kadınlar huzursuzlaşıyordu.

Uykusuz kalan fırıncılar hamur yoğurmakta gecikiyorlardı. Çorbacılar zamanında yetişmeyen ekmekler yüzünden müşterileriyle tartışıyorlardı. Rahmetli fener bekçisinin alkolik oğlu bir sabah çorbacıda ağlama krizi

geçirerek cama kafa attı. Boynu ciddi şekilde kesildi. Devlet hastanesine koşturdular. Fakat nöbetçi doktor evinde uyuyordu. Hemşire ise arka bahçede kocasıyla kavga ediyordu. Kaymakam bütün ilgili kamu görevlilerine soruşturma açtı. Garibanın cenaze masraflarını ilçe dayanışma ve kalkındırma derneği üstlendi.

Jar her gece kesintisiz höykürdü.

II. Evre: Devlet genişliyor

İşte bütün bu hikâyeyi yazışmalardan okudum.

Otuz üç yaşındaydım. Devlet personeli olma sınavından 73 puan almıştım. Amcam çok uğraştı atanmam için. Sonunda tarımcılık ve toprakçılık bakanlığına oldu işim. Başkana bağlılık yeminini eder etmez elime bir sülüs kâğıdı tutuşturdular. Hotamış ilçe müdürlüğüne gittim. İlçe müdürü başka bir yazı yazdı. Karantina şube müdürlüğünde görevlendirildim.

Tepelerin arasında tek katlı üç binaya vardım. Benden başka Osman Şenbaş vardı burada.

Osman Şenbaş 42 yıldır her gün vardı. Ne vartalar atlatmış memurlukta, tek tek anlattı bana. Sonra okumam için bütün dosyaları önüme yığdı.

Karantina şube müdürlüğünün son on yıldır tek bir kutsal görevi vardı: Jar'ı ve sürüsünü yakalamak.

Prosedür şöyleydi:

1. ihbar gelir: Köylüler ya da çobanlar angus sürüsünü görünce jandarmaya haber verirler. Jandarma komutanlığı faks çeker ya da e-posta atar. İhbar noktasının koordinatları verilir.

2. hazırlık: Uyuşturucu iğneli tüfek ve mühimmat hazırlanır. Çekme aracı ve ciple yola çıkılır.

3. kavuşma: Kıstırılan angus uyutulur. Sevilir. Çekme aracının hidrolik vinci marifetiyle araca yüklenir.

4. karantina: Ahırda on beş gün bekletilir. Genel durumu izlenir. Aşıları yapılır. Hastalık belirtisi varsa tutanak tutulur. Yoksa da tutanak tutulur. Kasaplar odasına yazı yazılır.

5. yolculuk: Kasaplar odasından gelen görevli angusu teslim alır. Temiz kâğıdı görevliye teslim edilir. Hayvan hastalıklıysa teslim olmaz. Gaz odasında itlaf edilen angus toprağa verilir. Dua okunur.

Bütün tutanakları okudum. Bugüne dek yakalanan 57 angusun öyküsünü, itlaf edilen 11 canın acıklı anılarını yuttum adeta.

Osman Şenbaş ve ben aynı odada yatıyorduk. Sabah kalkıp kahvaltı yapıyorduk. Gelecek haberleri bekliyorduk öğlene kadar. Öğleden sonra jandarma hiçbir ihbarı iletmezdi. Yürüyüşe çıkıyorduk. Talim için kargalara atış yapıyorduk. Ben iyiydim. Sektirmeden indiriyordum. Osman Bey'in elleri titriyordu.

Bana sinir olmaya başladı zamanla.

"Siz genç memur! Siz geldiğiniz günden beri, aylardır bir ihbar gelmiyor farkında mısınız?"

Evet, hiç ihbar gelmemişti.

Ama ne yapabilirdim bu konuda?

Atanmamdan bir yıl sonra ilçeye gidip durumu ilçe müdürlüğüne bildirmeye karar verdim. Çok çaresiz ve işe yaramaz hissediyordum kendimi.

İlçe müdürlüğünün olduğu yerde postane vardı. Sağa sola baktım, tabelamızı göremedim. İçeriye girdim.

Olan şuydu: Tarımcılık ve toprakçılık bakanlığı üçe ayrılmıştı. Tarımsal üretim bakanlığı, sulamayı geliştirme bakanlığı, hayvancılığı ilerletme bakanlığı. Bu ayrışma sonucu yeniden konumlanan bütün alt birimler listesini defalarca okudum ama karantina şube müdürlüğü hiçbir yerde yoktu.

Çaresiz döndüm.

Çay demlemiş beni bekliyordu Osman Şenbaş.

"Bu olamaz," dedi. "Angus sürüsü hâlâ temizlenmedi ormandan. Üstelik Jar yaşıyor. Bu kabul edilemez. Bak, eski kaymakamın yazısı duruyor orada işte."

Yazıyı duvara yapıştırmıştı. Etrafını kırmızı boyayla üç defa çerçevelemiş üstelik.

Osman Şenbaş'ın yavaş yavaş delirdiğini anladım.

Gece ormandan böğürtüler geldi. Jar bize gülüyor muydu acaba?

III. Evre: Anarşizmin şafağında

Osman Şenbaş'ı gömdüm. Neredeyse bütün uyuşturucu iğne stokunu kullanmış. Onlarca iğne saplamış kendine. Eski kaymakamın yazısını göğsüne koymuş. Duvara: "Jar, sen de toprak olacaksın bir gün!" yazmış. Hotamış kasaplar odası tarafından verilmiş berat ve plaketleri yanına dizmiş.

Dua ettim.

"Allahım," dedim. "Ben neyim şimdi? Hangi kuruma bağlığım? Bana bir işaret yolla."

Jar'ın böğürtüsü geldi.

Karantina şube müdürlüğünü ateşe verdim.

Soyundum.

Ormana koştum.

Beni karşılamaya geldiler: Jar ve 102. torunu.

Hayat bize güzel artık...

SALINGER YAZITLARI

Okunabilen bölümlerini elden geçirip günümüz diline çevirdi Ruhi Bey.

Taşın kuzey yüzüne yazılanlardı:

I.

Biz onlara dedik ki, elbette sizin bilmediğiniz öyküleri biz biliriz. Seni yazdıkların için küçümseyenler bilmiyorlar mı, onların akıllarını açıp yazdıklarını biz koyduk. Zenginlik istediler, verdik. Pahalı kumaşlar ve kervanlar dilediler; bir sabah kapılarının önüne koyduk. Ama yine de senin öykülerine güldüler. İçine yeis dolmasına izin verme. Sabretmekten vazgeçersen onlardan ne farkın kalır. Hem senin neyi becereceğini de biz bilirdik. Onun için çabalasan da, vazgeçsen de fark etmez. Ama vazgeçmemende büyük mükâfatlar olabilir. Olmayabilir de.

II.

Demirden atların dinlendiği bir ocak kurdular. Su getirdiler, kara taşlar çıkardılar yerin altından. Atlar için uzun ve dar yollar yaptılar. Biz onlara görünmeyin, dedik. Size verilen sırları yazın ama ahali sizi görmesin, bilmesin, dedik. Kuşkusuz bu dediğimizde sizin bilmediğiniz, bizim bildiğimiz kadim sırlar vardı. Taşkınlık çok arttı. Bunun üzerine bir öykü bilen yolladık onlara. Bir ekmek içini açıp ekmeği hamur yapana kadar ısladı ve sıktı avucunda. Sonra o hamurla temiz bir mermerin üzerine yazdı. Kısa kısa yazdı. Ama okuyanların içinde ocaklar yakacak kadar güzeldi hepsi. Bunu

bildikleri halde, o bilene çok güldüler. Eğlendiler onunla. Gece yatacak yer vermediler. Olsun, dedi. Ben de bir eşikte yatarım. Ama bütün eşiklerden kovaladılar onu. Kendi küçük çocuklarını memur ettiler. Onlar da uykusuz kaldılar ama ellerine, ucu ince değnekler aldılar. Bileni gördükleri yerde dürttüler. Çocuklar da uykusuz kaldılar ama onu uyutmadılar. Olsun, dedi. Bir lokma bana yeter. Parmaklarım yine işler hamuru, dedi. Ama fırınlardan onu yüz geri ettiler. Kızıl ekmekler pişerken ve dahi köpekleri, kedileri hatta sahipsiz güvercinleri doyurdukları halde ona bir kırıntı vermediler. Yeniden eşiklere gitti ama kapılar açılmadı. Başkası olsaydı, içinizden biri olsaydı mesela bize isyan ederdi. Ama o gidip kutsal koyunu boğazladı. Bundan korkmadı. O sadece bizden korkar. Onun kuyruğunu yüzüp helva pişirdi. Helvayı yedi. Kudret kazandı. Kutsal koyunu atların ayaklarıyla dört parçaya ayırdılar. Neden dört parça, diye sorma. Bir hikmeti yok bunun. Bir öykü yazanı daha öldürdünüz. Bu size bir şey vermedi. Ama işte yaptık daha yoksul da olmadık, dedi bazıları. Aç yine aç, kervan sahibi yine gübreli, Emin yine devletin başında işte, dediler. Evet, siz öykü bileni öldürdünüz diye daha kötü mü olacak kaderiniz? Böyle mi sandınız? Korkmayın. Bu olabilir de, olmayabilir de.

III.

Sonra çok kuraklık oldu. Sonra üç on yıl sel altında kaldınız. Hemen sonra kuraklık geldi yine. Buna çok şaşırdınız. Yeni bir öykü bilen için duaya çıktınız. Hemen yollayabilirdik. Ama bekledik. İçinizdeki korku nereye kadar yükselecek diye bekledik. Sonra bahar geldi. Ağaçlar açınca bir öykü bilen daha yolladık size. Emir ona dedi ki, sen neden geldin. O, dedi, beni bütün öyküleri bilen yolladı size. Emir, dedi, biz hava kötüyken çağırdık seni. O zaman gelmedin. Siz çağırınca değil, bana git denilince giderim. Emir güldü. O zaman git hadi. Bilen de güldü. Sizi dinlemekle mükellef değilim ben. O zaman toplanıp bileni değneklerle dövdüler. Bir iri değnek sırtına değil kafasına indi. Kan aktı iki kaşının arasından. Burnundan damla damla yere düştü. Bilen kana parmağını batırdı.

Yere yazdı: Bu öykü kıyamete kadar silinmeyecek. Zulüm kimsenin yanına kalmaz. Kadınlar ve çocuklar geldiler, güldüler. Kadınlardan birisi ki en edepsiziydi gözümüzde, eteğini çıkardı. Yazıyı onunla sildi. Kuşkusuz bilenin, silinmez, dediği yazı siliniverdi. Bilen yine de sabretti. Her gece gelip aynı yere mürekkeple aynı yazıyı yazdı. Evet, her gece yağmur yağacaktı. Yağdı da. Yazı sabaha silindi. Bilene çok güldüler bunun üzerine. Gece yağan yağmurlar bereket getirdi. Ot çıktı. Ayva büyüdü. Çok bal oldu. İnekler doğurdu. Taylar hızla büyüdü. Çiftleştiler. Zenginlerin karnı doydu. Yoksullar bile nasiplendi. Öykü bilen bunda da benim bilmediğim bir hikmet vardır, dedi. Bu kadar bolluğun olduğu bir kapıya gitti. Ona güldüler. Bir ekmek kabuğu verdiler. Bizim sana değil senin bize ihtiyacın var, baksana, dediler. Baktı. Gördü. Gitti. Bu kavme hiç fenalık da gelmedi bir daha üstelik.

IV.

Biz kendimizden mi tereddüt edeceğiz. Etmedik elbette. Ama yeni bir öykü bilen gönüllü olmadı. Biz de birine işaret ettik. Sen gideceksin, dedik. Gitti. Ama yolda kendini bir iğde ağacına astı. Biz bunu biliyorduk. Yedek etlerimiz, çamurumuz ve kan pıhtımız vardı.

Taşın batı yüzüne yazılanlardır:

I.

O iğdeyi bir yalınla yaktık biz.
Öykü bilen, koyunların arasına saklanıp yardan atladı. Ona yanılan koyunlar da peşinden gitti. Çoğu telef oldu. Kartallar bayram etti leş için.

II.

O uçurumu depremlerle doldurduk. Bunu yapamaz mıyız sandınız? Her şeye gücümüz yeter bizim. Yeni bir öykü bilene de yetti. Onu topal yaptık ve çolak. Dedi ki bana, daha çok mu gülmelerini istiyorsun. Dedik ki, biz istemezsek kimse sana gülemez. Bize güven ve işini yap sen. Yeni Emir'in gebe olan beşinci karısı öykü bilene gülmekten çatladı. Çocuk da telef oldu. Emir çok üzüldü. Öykü bileni çarmıha germek istedi. Ama onun bir ayağı, bir kolu yoktu. Bizim gücümüz onu da şaşırttı. Ama öykü bileni dilimletti ve her diliminin şehrin bir köşesinde kuru et yapılmasını emretti.

Sanıyorsunuz ki yeni öykü bilen yollayamayız. Yanılmak size özgüdür elbette.

III.

Biz bu işten vazgeçmedik. Ama gördük ki siz öykü bilenleri sevmeyeceksiniz. Biz bunu biliyorduk. Yine de sizi denedik.

IV.

Biz bazen düşünüyoruz ama hemen vazgeçiyoruz şimdi.

Bunda da bir hikmet vardır. Ya da yoktur. Siz bilemezsiniz. Biz biliriz. Ya da bilmeyiz. Bu sizin anlayacağınız iş değildir. Bunu unutmayın!

Ruhi Bey öteki yüzleri de okudu. Ama çevirmedi. Yazıtları başka okuyan da yoktu. Çevirdiklerini de kimse okumadı zaten. Kuşkusuz Ruhi Bey de bir öykü bilendi. Ya da değildi.

OLMAYINCA OLMUYOR

AK345 (Gizli Psikiyatri Departmanı) dışında kimse bilmiyor burada olduğumuzu. Anneme bir denizaltı görevine gittiğimi söyledim. Çantamı hazırladı. Gül reçeli, fındık içi ve pırasalı börek paketlerini ayrı ayrı düzenledi. Eliyle koydu. Tığ işi elbezlerini yerleştirdi sonra. "Dur," diyemedim.

"Ağırlık kısıtlaması yok, değil mi?"

"Yok."

"Biraz daha börek koysam mı?"

"Olur."

Birden gözlerimin içine baktı.

"Bu söylediğin laboratuvar, neydi adı?"

"Ağır Yüklü Parçacık Gemisi."

"Çok mu derinlerde?"

"Eh, işte."

İki gözünden öptüm. Kapıya kadar gelmedi benimle. Mutfağına döndü. Elmalı kurabiye yapacakmış.

O gece AK345'e gittim. Son kan testlerini de yaptılar. Anneme ne büyük yalan söylemek zorunda kalmıştım. Okyanusun dibine değil, Ay yörüngesindeki Parçacık Ofisi'ne gidiyordum. Mekik sadece benim için havalandı. Yolda bütün raporları okudum. Ofiste iki kişi olacaktık. Geçen yıldan beri orada yaşayan Dunya ve ben. Dunya, Fars Cumhuriyeti'nde doğmuş. Babası ünlü bir şair. Üçüncü ayaklanmaya katıldığı için iki defa öldürülmüş. Ama üzerindeki takip modülünü sökmeyi başarmış ve izini kaybettirmiş. Küçük kızı –annesine dair hiç tanımlama yok– Devlet Üretme Enstitüsü'ne vermişler. Üstün zekâlılar bölümünde eğitilmiş. Doktora tezine bayıldım: "Coulomb Kuvvetiyle Etkileşen Muonlar ve Pionlar Arasındaki Aşk Nefret İlişkisi."

Ofise bağlanmadan önce AK345'ten son mesaj geldi:

(...) Yönerge tamamlanmadan dönmeniz mümkün olmayacak...

Bağlantıyı kestiler.
Dunya beni karşılamadı. Giriş koridorundaki ekrandan mesajını okudum.

Odan 3. bölümde. Uzun bir uykuya ihtiyacım var. Hazır olduğumda seni ararım.

Kendince dalga geçmiş benimle. Uykuya benim ihtiyacım olduğunu biliyor. Çünkü onlar uyumuyorlar. Dunya, bir Cenine Nano Müdahale (CNM) ürünü. Vücudunun %43'ü insan.
Ne kadar zaman geçti, tam olarak bilmiyorum. Ama sanırım on iki defa sakal tıraşı oldum. Odamdaki mesaj panosunda gözüm. Sonunda kapım çalındı. Açtım, kimse yok. Yerde bir not duruyor:

Yanında annenin börekleri var. Biliyorum. Umarım onlara dokunmamışsındır. Yoksa hiç şansın yok. Kapının önüne bırak hepsini!

Sadece iki parçasını yemiştim. Kalanını ve gül reçelini söylediği gibi yere bıraktım.
Bu işe neden evet demiştim sanki! Beş yıl sonra dünyadan kalkacak büyük göç gemisinde seçilmiş insanlar ve CNM'ler bir daha geri dönmemek üzere yola çıkacaklar. Yolculuğun sürmesi için gereken üreme süreçlerini izlemek ve verileri analiz etmek için seçildik. Daha doğrusu ikimiz de gönüllü olduk.
Kapı yine tıkladı. Açtım. Boş reçel kavanozu duruyordu. İnsafsız kadın, bir damla bile bırakmamıştı!
Artık ne kadar beklediğimi bilmiyorum. Çünkü tıraş olmayı da bırakmıştım. Sonunda dayanamadım ve onu bulmak için dışarı çıkmaya karar verdim. Yerde bir not duruyordu.

Sana âşık olamayacağımı anladım. Oysa annen çok iyi bir kadın bence. Ama senden hoşlanmadım. Sakın beni bulmaya kalkma. Siyah kuşak sahibiyim.

Geri döndüm.

Ofisteki oksijenin bitmesini bekliyorum. Görevi tamamlayamadığımız için bizi almaya gelmeyecekler. Dunya da bunu biliyor. Son umudum fındık içlerinde ve annemin tığ işi elbezlerinde.

bakiye

“GEVREK DEĞİL DE BOYOZ GÜZELMİŞ...”

Kıymetli okuyucularımız, bugün büyük yazar John Fante’yle beraberiz. Kumru Kâmil ve bendeniz Fante’yi İzmir’de ağırladık ve oğlu Dan Fante’nin Türkçede çıkan yeni kitabı üzerine biraz sohbet ettik.

Sert görünüyordu. Arabadan iner inmez elimi uzattım.

“Sen miydin beni çağıran?” dedi.

Aha şimdi yandım, diye geçirdim içimden.

“Abi kusura bakma, biraz ani oldu ama...”

Sigara istedi parmaklarıyla. Kâmil gömlek cebinden Fuar sigarası çıkardı. Ne antika çocuk bu. Nereden bulur bu olmazları anlamam.

“Beni buranın en iyi balık tutulan yerine götürün,” dedi.

“Tamam abi,” dedim.

Fante için balık önemli. Balık fabrikasında çalışmış gençliğinde.

Bir sandal çevirdik. Pasaport’taki mendireğe gittik. Oltacılar yan yana dizilmişler. Bize şöyle bir baktılar, sonra denize döndüler yine.

Derince çektik içimize iyot kokusunu. Ayaklarımızı sarkıttık. Güneş karşıdan bıraktı kendini körfeze.

Dan Fante’nin kitabını çıkardım: *Bir Taksicinin Los Angeles Hikâyeleri*.

“Abi,” dedim. “Bukowski sizin için benim tanrım, demiş. Oğlunuzun ilk satırlarından itibaren baba kokusu aldım ben. Bu bir yazar için iyi bir şey mi sizce?”

Denize tükürdü. Tükürdüğü yere baktık hep beraber.

“Tam şurada işte,” dedi. “Kefal mi bu?”

Kumru Kâmil kalktı, öteki balıkçılara sormaya gitti. Yaşlı amca kalktı geldi yanımıza. Dikkatlice baktı.

“Kola şişesi,” dedi. Gitti.

Fante’yi bir gülme aldı. Yeni sigara istedi.

“Bu baba oğul didişmesine inanmıyorum ben. Baba oğul düşmanlığını da saçma buluyorum. Bence oğullar, babaları tamamlar. Ama babalarının değil, kendi istedikleri şekilde olur bu. Dan, Amerika’nın bağırsaklarını öğrendi önce. Sonra iyi yazdı kerata.”

“Peki,” dedim. “Amerikan hikâyeciliğinin o derine inmiyormuş gibi görünen ama asfaltın tam altında atan kalbine yaklaşıyor mu Dan?”

“Bu bence yanlış bir tanımlama. Bizim hikâyemiz hızla söylenen bir şarkı gibidir. En açık hikâyeyi bile yavaş okumak gerekiyor. Şarkının devrini düşürmeyin. Bunu demiyorum. Zamanı ağırlaştırın okurken. Televizyonu kapatın ve etrafınızdaki insanları uzaklaştırın.”

“Ama bu Dan Fante için çok geçerli değil sanki. Mesela ilk öykü...”

Sözümü kesti.

“Oğlum, sen Dan’ın öykülerini konuşmak için beni neden çağırdın buraya?”

“Abi, yaşayan bir yazarı Amerika’dan buraya kadar getirecek paramız yok!”

“Yani beleşim diye mi buradayım ben!”

“Yok, estağfurullah abi. Senin yerin ayrı zaten kalbimizde.”

“Hadi be,” dedi elini sallayarak.

“Dan’la şöyle bir akrabalık kurdum ben,” dedim. “Öykünün sonunda iyi bir şeyler olmasını seviyor. İlk öyküyü ben de öyle bitirirdim mesela.”

“Çok riskli solcu hastalığı. İnsanlara iyi şeyler olacak hissi vermek istiyorsunuz. Hayatta biraz da korktuğunuz için bu böyle olsun istiyorsunuz. Eğer öykünün evrenine uyuyorsa mesele yok. Ama zorlamaya gelmez bu işler. Acı, hazırlıklı ev sahiplerinde daha çok eğlenir. Söyleyeyim ben size.”

Kâmil, “Ben acıktım,” diye tutturdu.

Ağzını burnunu kırasım var bu çocuğun.

Kalktık, Kemeraltı’na gittik. Davar’ın yerine. Nohutlu kuzu işkembesi söyledik üç tane.

“E, meyhaneye ne vakit gidiyoruz?” dedi John.

Akşama Kumru Kâmil’le Akif Baba’nın Yeri’ne gittiler. Ben de oturdum yazının başına.

“Öykücü olduysan bitmişsin oğlum sen,” lafını ses kaydından silmeye uğraştım. Bir türlü çalışmadı alet.

DOSTUMUZ YAŞAMASIZ, KÖMÜRÜMÜZ KARA

Saatler geçmiyor. Dedemlerin terasında dolanıp duruyorum. Hava ışıyacak güya. Kargalar karşı çınarların çıplak karnında didişip duruyor. Güneş açacak. Güya! Oysa gelen yağmur işte.

Bana kızacak kesin, diyorum içimden.

“Konuşmak için beni buraya çağırman şart mıydı?” diyecek. Kesin!

“Hava buz gibi, paltom da eskidi artık.” Bunları da bir ihtimal diyecek.

Ama eminim, “Burası şart mıydı?” zılgıtını çekecek. Okuduklarım beni şimdiye kadar hiç yanıltmadı. Huysuz ama esirgeyen birisi o. Tıpkı dedem gibi.

“Deden mi?”

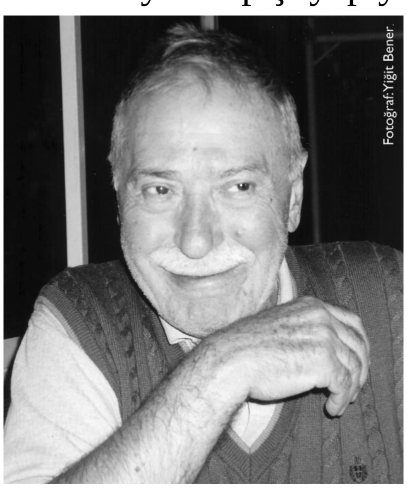
Bunu ona söylemeyeceğim elbette.

Sonunda Ege Ekspresi’nin sesi duyuluyor. Kara dumanlar, karakargalar ve kara kıvılcımlar çıkıyor. Uzun uzun çığlık atıyor marşandiz.

“Ben çıktım,” diyorum.

Nenem arkamdan sesleniyor.

“Kıymalı pişi yapıyorum. Misafiri de getir.”

Hah, buldun sen gelecek adamı! Hayatta istemez habersiz misafirlik. Ben bilmem mi Vüs’at Abi’yi. Bilirim. Okudum bütün öykülerini. Romanın arkasına saklanabilir yazarlar. Trençkotla siste yürüyen insanlar gibi. Vücut kıvrımlarını göremezsiniz. Sadece gittiği yönü anlayabilirsiniz yazarın. Ama öykü öyle değil işte. En sevdiğiniz öyküyü usul usul yeniden okuyun. Yazarı sizden gözlerini

kaçırmaya uğraşacaktır. Ama nafiledir bu da. Bir sarraf tartısı gibi anlarsınız onun kıymetini.

Dedemlerin evi gara çok yakın Allahtan. Koşarak iki dakikaya tantanların oraya varıyor insan. Tantan deyince Cevat Abi'yi anmadan olmaz. Yüz yıldır tren yoluna çıkan hemzemin geçidi açıp kapıyor. Dedem, "Ölünce tren yolları mezarını oraya kazacak bunun," diyor. Hiç dişi yok. Arada nohut ekmeği götürüyorum ona. Gülüyor.

Yanından geçerken yine güldü.

Nefes nefese gara giriyorum.

Aha işte karşımda, gri paltosu ve aynı renk atkısıyla –hep uyumlu giyinir– sigarasını yakmış.

Vüs'at Bener!

"Abi hoş geldin."

Sigarasından derin bir nefes alıyor. Etrafına bakıyor. Evet, hazırlandı işte.

"Evlat, burası neresi?"

"Akhisar Garı abi."

"Konuşmak için beni buraya çağırman şart mıydı çocuğum."

Evet, işte bu!

"Üstelik kış kıyamet. Yağmuru da hiç sevmem. Hele böyle sinsi, için için yağanı. Kasabaları alır içine, bırakmaz günlerce. Bak paltom da rahmetlik benim gibi."

Gülümsüyor burada. Biliyorum ben bu işi. Geçti işte huysuzluğu.

"Hem trenleri sevdiğimi nereden çıkardın da İzmir bileti aldın bana?"

Dikdörtgen yeşil biletini uzatıyor: Ankara-İzmir (Basmane). Ortasında iki simetrik delik. Kontrol edilmiş özenle.

"Kondüktör iyi adamdı Allahtan. Yemekli vagona geçtik. İki tek attık. Gizli gizli yudumladı benim kadehten."

Demek rakısını paylaşmış. Sarılıp öpsem yanaklarından o olacak!

"Ne tesadüf biliyor musun, edebiyata çok meraklı çıktı. Tiyatroya da hakeza. Benim oyunumu okumuş. *Ihlamur Ağacı*'nı. 'Neden daha çok yazmadın abi,' deyip durdu. Sonra Oğuz Atay'ı sordu bana. Oğuz, Beckett'in oyununu, *Godot'yu Beklerken*'i çeviriyordu aynı yıl. 962. Dile kolay evlat."

"Ee abi?"

“Bulamıyormuş o çevirinin ilk baskısını. Bazı insanlarda var bu hastalık. İlk baskıları toplayacaklar illa. Sen ömrünü Ankara-İzmir arasında sidik kokan kompartımanlar arasında geçir. Jandarma mevcutlu katiller, evden kaçan kızlar, ölmeye giden yaşlılar, umutsuz memurlar ama mutlu kasaba esnafları arasında bilet kes dur. Sonra da akşam olsun. Marşandizler sussun. Basmane’deki tek o oda lojmanına gir. Çingen pilavı, altınbaş. Biraz kendine gelince tahta sandığını aç, ilk baskı kitaplarını divana dizip izle onları. Vay be!”

“Vay be!” dedim ben de heyecanla.

“Abi, şu anda öykü yazdın.”

Güldü. Elini salladı. “Bizden geçti,” dercesine.

Serkisof marka büyük duvar saatinin altına oturduk. Yolcu salonu boş gibiydi. Eşyalarıyla hep aynı yerde yüzü duvara dönük uzanan deli teyze ve uyuklayan bir-iki lise talebesi vardı içeride. Ekşi yoğurt, ekşi yol kokuyordu ortalık.

Sigara yaktı. Subay marka.

“Abi, eski asker olduğun için mi bunu içiyorsun?” dedim.

“Yok. Hiç de sevmem. Ama başka sigara bulunmuyor bizim orada.”

Simitçi girdi tablasıyla içeriye. Naylon çekmiş üzerine. Ses etmeye mecali yok.

“Bir sigara abi,” dedi.

Uzattı Vüs’at Abi. Subay marka paketten çekti kendine bir tane. Gitti uzağımıza oturdu.

“Sen,” dedi. “Hiç tiyatro sever birine benzemiyorsun.”

“Pek izlemiyorum doğrusu abi,” dedim.

“Ne olacak böyle?” dedi.

“Öyküye de aynısı olur mu sence abi,” dedim.

Hışımla döndü bana. Öksürdü önce.

“Vay, beyimiz korkuyor mu? Öykü de giderek okunmazsa ne olur, diyorsun öyle mi? Bence kork! Yaşarken insanın işine yarayacak en güçlü his korkmak çünkü. Korkarsan, hele de onsuz ne yaparım, endişesi sararsa içini, işte o zaman bir umudun vardır.”

Tam burada sigarasını aniden yere attı ve iki elini yumruk yapıp sıktı.

“Korkarsan deli gibi sarılırsın hayata. Kaybetmemek için daha çok seversin. Sevdikçe için ona geçer. Lehimler seni hayat... Eğer öykü bitecek

diye korkarsan daha çok yazarsın. Geceleri uyanıp ter içinde düşünürsün. Öykünün ham halini biliyorsun değil mi?"

Sakinlemişti. Gülümsedi.

"Hiç dalga dubara yapma bana. Biliyorum, sen de yazıyorsun. Kilden ama daha kurumamış balçıktır ya o. Böyle kızıl destiler içinde gelir. Kulağını dayarsın; içinde insanlar, kediler, rüzgâr kokusu ve kadınların etek sesleri falan vardır. Daha da vardır da kamaşır durur işte o henüz olmamış hal. Kanlı ama hücreleri daha bölünüyordur. İşte o ham hali nasıl korkutur insanı değil mi? Ama yine de kaçamazsın ondan."

Deli teyzeye baktı.

"Böyle işte bu işler. Korkmak iyidir evlat. Bol bol kork sen."

Güldü.

"Abi," dedim. "Anneniz Mediha Hanım, en çok 'Kömür' öykünüzü severmiş. Öyle mi?"

Daldı gitti.

Benim annem en çok hangi öykümü sever acaba. Ben ölmeden sorsam mı acaba?

Vüs'at Abi'yi bir sonraki trene bindirdim.

"Benim iş *2046* filmine benzemesin evlat," dedi.

Vay be! Öykücü dediğin böyle olur işte. Nerede olursa olsun güzel filmleri, oyunları izler.

“FAZLA HEVESLENME SEN BURAYA!”

Gözlerimi açtım. Bahar gelmiş.

Bahar!

İnanılmaz ama olmuş işte. Ağaçları tutmuş, karşı dağları. En son denize değmiş ucu. Yosunların keyfi gelmeye başlamış. Su böcekleri, karides kımıltıları ve mürekkepbalığının evlilik telaşı var ortalıkta. Bunları göremez insan ama kokusunu duyar. Bahar, dediğimiz hayatın göğüslerinden ve kalçalarından taşıyor en çok.

Üstelik her baharın ayrı kokusu var. Doğduğunuz günden ölmeden önce gördüğünüz son bahara kadar düşünün. Tek tek. Hepsinin ayrı kokusu yok mu? Öldükten sonra gelen baharların da rayihası farklı. Onları bulup çıkarmak biraz daha zor ama.

Ah, pardon! Siz nereden bileceksiniz bunu. Daha ölmediniz. Olunca bana hak vereceksiniz. Döngü ölümden sonra da sürüyor. Bahar yine geliyor. Sadece üst üste yığılıp çökmüş kendi zamanınızı ayıklamak, yeniden tertipli hale getirmek biraz vakit alıyor. Ölünce ilk bozulan zihnin referansları oluyor. Bu, her sabah yürüdüğünüz yolda fark etmeden aklınıza kazıdığınız detayların aniden kaybolmasına benziyor biraz da. Bakkal İbrahim Amca’nın dükkânının yerinde boşluk oluyor misal. Tek gözlü tekir kedi gidiyor da her zaman tünediği çöpün yanında bir turunç ağacı bitmiş oluyor. Turunçta iğde. İğde de Calypso. Onların yanında kırmızı beresi ve metal çerçeve gözlükleriyle Kaptan Cousteau zargana ve dilim kalamar satıyor.

Ezcümle, burada bahar var!

Bahar olunca hikâye de oluyor işte.

Afyonum patlayınca kalkıp yürüdüm. Kordon'dayım.

Çocuğun biri, "Abi kasketine kâğıt yapışmış," dedi yanımdan geçerken.

Baktım –kasketim de varmış bu arada benim– gerçekten bir not var.

Dalgakıran'dayım. Atla gel.
Sait Faik

Baloncular geçti yanımdan. Kazanında mısır haşlayan bir amcaya sordum.

“Şurada sandallar var. Birine rica et, götürür seni.”

Balıkçı kafa dengi çıktı. Sait Abi’yi tanıyormuş.

“Eline olta alıp bir defa sallamadı. Ama nerede ne çıkar, adı gibi biliyor. Sürü geçerken hissediyor. Gülümsüyor, sigara yakıyor. O zaman işte hepimiz gösterdiği yere atıyoruz oltaları.”

“Ne zamandır burada?” diyorum.

“Vallahi geçende konuştuk bunu aramızda. Kimse hatırlayamadı. En yaşlımız Hüseyni Baba var. Onun çocukluğunda da görünürmüş buralarda.”

Gülümsüyorum.

“Bir öl de o zaman görürsün kafa karışıklığını,” diyorum içimden.

Sait Abi, Pasaport’un çımacılarıyla konuşuyor. Beni görünce el ediyor.

Sandal kuğu gibi yanaştı taşlığa. Atladım.

“Sen kilo mu aldın?”

Güldüm.

“Abi, biz kilo alıp veriyor muyuz?”

“Sen tam bizden sayılmazsın. Her an geri postalayabilirler seni.”

Biraz bozuldum bu lafına ama abimiz sonuçta. Bir de tecrübe sahibi. Üstelik hikâyeci.

Ama şeytan da dürttü beni. Azıcık kızdırsam ne olur ki?

“Abi, Sedat Simavi, *Hürriyet* gazetesinde senin hikâyelerine 5 lira, röportajlarına 10 lira çıkartmış muhasebeden, hani?”

“Ee, öyle. Ne olmuş?”

“Sen de öfkelenmişsin.”

Ağır ağır sövdü.

“Hikâye yazmam için bir külfete, bir masrafa gerek yokmuş. Bir kâğıt, bir kalem yetermiş. Öyle dedi deyyus.”

Susuyor. Canını mı sıktım acaba?

“Sence de öyle mi? Hikâye yazan müflis tüccar gibi mi?”

“Abi,” dedim. “Bu iş hâlâ böyle. Yani ben en son bıraktığımda, yazık, diyorlardı bize.”

Güldü yine.

“Çok düşündüm, neden bunları yazdım, diye. Burada insanın vakti bol oluyor. Sonra anladım ki, hep var olduğunu düşündüğümüz bir okur için yazıyoruz bir hikâyeleri. Orada, bilmediğimiz bir yerde, cumbalı bir evde

ya da apartman dairesinde, belki çocukları doyurmuş, çantalarını hazırlamış, yakalarını, önlüklerini takmış, sonra iki gözlerinden öpüp uğurlamış biri için yazıyoruz. Sabahın hayhuyu geçtikten sonra ferahlayacak. Belki de koşarak işe gidecek. İncire ya da tütüne. Yolda, Selçuk vapurunda iskele tarafına, bahar güneşine oturup kitabını açacak. Bizim hikâyemizi okuyacak. Mesut olacak ve huzurla saçlarını geriye atacak. Sonra da çaycı çocuğa gülümseyecek. Ha? Olmaz mı? Belki de biz işte onun için, bizi seven sadece bir okur için yazıyoruz bütün bunları."

"Neden olmasın abi?" dedim.

"Burnun kanıyor," dedi.

Elimi attım, ılıktı.

"Sana dedim ben. Daha buraya ait değilsin. Çok da heveslenme vaktinden önce. Git gölgeye yat biraz."

Balıkçıların çardağına yürüdüm.

Sait Abi, cebinden kayrak bir taş çıkardı. Eğilip fırlattı denize.

"Bir, iki, üç, dört... Hey be, canına yandığımın mübareği!"

CAN VE *MUTLU MOSKOVA* NEDEN BİZDENDİR?

Platonov. Ben ona abi diyorum. John Berger ne diyor, bilmiyorum. Ama o da seviyor Platonov'u.

Biz onunla Beyoğlu'nda kitapçıda tanıştık. Çok yorgunduk. Dolmabahçe'den kalkan rüzgâr, yaz sıcağını dindirmiyordu bir türlü. Kitabını uzattı: *Can*.

Uzaylı olduğuna dair laflar vardı ortada. Uzak gezegenlerden gelmiş. Sibirya'da indirmiş cankurtaran mekiğini. Köknar ormanına dalmış alet. Bir-iki fidanı yıkmış. Yabandomuzu sürüsünü ürkütmüş. Kurt yuvasının yanına, gübre yığınının üzerine düşmüş.

Tam o anda, Joaquin Phoenix, *The Master*'ın senaryosunu okuyordu ve tiner damlattığı içkisini yudumlarken radyoyu açtı: The Doors, "*An American Prayer*."

Şiirci'de oturduk ve karşıda peruk satan dükkânların ışıkları yandı. Bana bunları anlattı. Uzaylı yalanına herkesi inandırmış. Tam da, "Abi, gerçekten ezan sesi duydun mu?" diye soracaktım. Yine de sordum. Omuz silkti. Sonra onun metinleri üzerine konuştuk. Ben daha önce hazırladığım ama kotumun arka cebindeyken annemin makineye attığı kâğıt tomarını çıkardım. İnandı bana, garip. İrticalen konuştum artık.

"Platonov özellikle *Can* isimli romanında sonuna kadar doğuludur. Ben onun garip bir şekilde Anadolu'dan su içtiğine inanıyorum. Karapınar'daki bir akasya ağacına son kez uğramış gibi. Adını unuttuğum –

unutmak da doğuya özgüdür– kahramanının iki büklüm annesinin bakışlarını buraya not düşerim. Çiçekli Neneler vardır bizde. Sazdan damda yaşar. Ayak bileklerine kadar acı ve huzura gömülüdür. İki büklüm kalkar. Elinde ibriği, bir çarşı camiine doğru yürür. Oğlu Kıbrıs'ta kalmış. Çiçekli Nenelerin bir kısmı zencidir. Söke'ye pamuk hasadı için getirilen artıklardan. Kalanı Kürt. Kürt'ün acısı ve öğünü tümden doğudur."

Adaçayı söyledi burada ve, "Çok saçma ama devam et," dedi.

"Bizden ve bize ait olduğunuza katılmıyor musunuz?" dedim.

Omuz silkti.

"Devam et, dedik ya koçum!"

"Bunu söyleyeceğini tahmin ediyordum abi. O halde Türkçede son basılan *Mutlu Moskova* kitabından şu parçayı okuyayım sana."

Okuduğum bölümdür:

"Anne, çok hastalanmıştım çok, şimdi kesecekler beni ama hiç de canım acımıyor!" dedi ve âciz, kendi kendine yabancı kaldı. Hayat içinden tekrar kopup gitmiş ve çocuk rüyalarından ırak, mahzun seyrine odaklanmıştı; nesneleri, izlenimlerinin toplamını görüyor, bu nesneler önünden son hızla akıp geçerken tanıyordu onları: İşte çok eskiden elinde tuttuğu çivi –şimdi paslanmış, eskimişti; işte küçük kara köpek–

Âciz ve kendine yabancı kalma hali bizim ilçe hastanelerinin bahçe kapısından itibaren büyüyen ve elle tutulan bir buluttur misal. Girişin hemen sağında sökülmüş teker başları üzerinde takoza alınmış Ford marka –markası yağmurda ve siste bakırlanmış– ambulans eskisi ağlar. Ford'a dayanmış iki anne ve Halk Bankası banklarında oturan onlarcası. Acilde kapıyı kapatıp bir hemşire ağlıyor. Çocuk hastalardan birisi –kuşpalazı– az önce öldü. Üzerine mermerşahi hastane bezini örttüler. Daha ufak olanı

nesnelerle oynuyor. Çünkü yüksek ateş nesne ve insan –çocuk– arasındaki bağı inanılmaz güçlü örümcek ağlarıyla sağlamlaştırır:

“Şimdi anne,” diyor –41 derecede olan– “bizim iğde ağacı geldi az önce. Elinde yaşlı sakalı ve portakallarla. Portakal seviyorum ben. Kar altında güneş topu onlar. Çok uzakta büyüyorlarmış. İğde dede söyledi. Dağ dağ ardında. Ovaları ve çayları geçince zenginlerin tarlaları varmış. Allah gökten ve yerden ısıtıyormuş oraları. Ekmeği de gökten atıyormuş onlara. Zenginler Allah’a şükretmek için portakal ağaçlarını sulamışlar. Meyveleri de buraya kadar gelmiş. İğde dede böyle anlattı bana anne...”

Sözümü kesti.

“Bir dakika! Sen Stalin’i tanımadığın için bu kadar naif görüyorsun her şeyi.”

“Abi,” dedim.

“Senin nasıl öldüğünü biliyorum. Oraya da geleceğim.”

“Hayır,” dedi. “Mevzu bu değil.”

Anladım ki daha fazla dinlemek istemiyor beni. Karaköy’e indik. Kadıköy vapuruna bindik.

Aslında gittiğimiz yön bile Platonov’un bizden ve dahi bizden daha doğulu olduğunu gösteriyordu.

Ben *Mutlu Moskova*’yı okumaya devam ettim. Platonov Abi simit yedi. Susamlarını balıklara attı.

“TINA MODOTTI HA MUERTO”

Eğer iyi bir romancı olsaydım bu metne şöyle başlardım:

> Hayatımda benimle ilgili ikinci telgraftı bu. İlkini babam ben doğduğumda Gördes PTT Müdürlüğü’nden Postacı Reşat marifetiyle kendine çektirmiş: Bir oğlum oldu. Yaşarsa kara kaşlı ve hüzünlü olacak. Doğmasaydı daha fena olurdu her şey ama...

Fakat ben alaylı bir öykücü olduğum için böyle yazmayacağım elbette. Zira öykücüler eski bir yalan üzerine kurmazlar metinlerini. Henüz söylenmemiş yalanlar onların koynunda ve de boynundadır. Zaten babam da kendine böyle bir telgraf çekmedi.

Ama ben dün bir telgraf aldım.

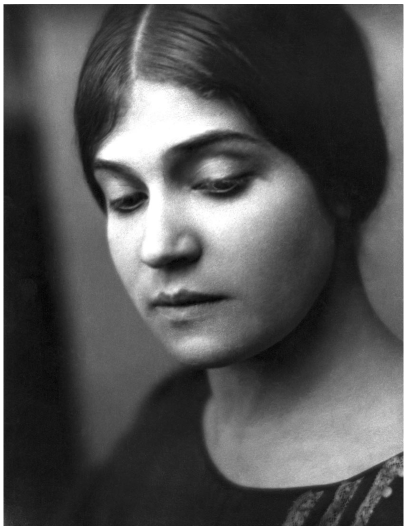
Buna öykünün “B. Paradoksu” diyecekler ileride. Cahit Arf kaleme alacak.

Portakal reçeli zamanı geliyor. Sen de gelsen keşke.
İmza: Tina Modotti.

Kumru Kâmil, “Ben yola falan çıkamam abi,” dedi. “Hem kadın seni çağırmış işte.”

Sırt çantamı hazırladım. Diş fırçam, tansiyon ilacım, Behçet Çelik’in *Düğün Birahanesi*, iki kat çorap, iç çamaşırı. Pasaportumu da koyuyordum az daha ama Kumru Kâmil o kadar güldü ki kendime geldim.

Yenikapı’ya kadar dolmuşla gittim. Devlet Öykücüyü Destekleme Fonu’nun verdiği çeki bozdurdum. Cessna 206H ile 6 gün sonra Mexico

City’nin bulutları arasındaydım.

Telgrafın arkasında Ayrılık Çeşme Sokak yazıyordu. Havaalanında taksiciyle sıkı pazarlığa giriştim. 120 pesodan aşağı inmedi. Hem onun aracını tercih edersem şehrin en iyi Cointreau portakal likörünü yapan yerinin önünden de geçirebilirmiş yolunu.

Dediği gibi de yaptı. Zocalo Meydanı’ndan sola saptık. Acapulco Caddesi’nin tam ortasında duran çivit mavisi panjurları açık barın önünde durdu. Camı indirdim. Dünyanın bütün güzel kokuları burada toplanmış gibiydi.

120 pesoyu avucuna sayarken mutluydum gerçekten.

Gerçi iyi şeyler kısa sürebilir bu hayatta. Doğru yerdeydim fakat ev numarası yazmıyordu telgrafta. Sokak boydan boya turunç ağaçları ve iki katlı evlerle doluydu. Çaresizce yürüdüm. Mexico City Belediyesi yazan bir banka çöktüm çaresiz.

Böyle çaresiz anlarda –mesela İzmir Fuarı’nda kaybolduğum günlerde– ağlardım. Çok işe yarardı. Biraz zorladım kendimi. İşkencede ölen arkadaşlarımı düşündüm falan. Ama olmadı. Yanıma yaşlı bir kadın oturdu.

“Hayırdır evlat,” dedi.

“Bayan Modotti’nin evini arıyorum.”

“Şu fotoğrafçı kadın mı?”

“Evet.”

“Bak karşıdaki ev. Balkonundan sana bakıyor zaten.”

Koşarak gittim.

Uzun uzun Tina’nın yemeklerinden bahsetmek isterdim ama bu konuda söz aldı. Bundan hoşlanmıyormuş.

“Peki,” dedim. “John Berger’den girelim lafa, ‘Bütün fotoğraflar bize unuttuklarımızı hatırlatmak için vardır,’ demiş abi. Senin fotoğraflarını neden unutamıyoruz acaba?”

“Terasa çıkalım mı?” dedi.

Nü fotoğraflarını çektirdiği yere çıkacaktık nihayetinde. Kalbimin hızını mazur gördüm.

Bütün mahalle ayaklarımızın altındaydı.

“Aslında unutmak ve hatırlamak fotoğrafın ilgilendiği konular değildir,” dedi.

“Fotoğrafı benzersiz kılan asıl özellik onun ‘itme’ gücünde yatıyor. İyi fotoğraf öykünün kodlarını kullanır. Okuyamayacağımız ama hissedebileceğimiz bu kodlar görüntüyü iter, ortaya çıkan boşluğu önce sözlü sonra da yazılı anlatı doldurur. Erki gerçekten korkutan da bu, bana kalırsa. Fotoğraf, sıradan denilen ve güçlülerin harcıâlem saydıkları insanları öykü anlatıcısına dönüştürebilir. Öykü ayaktakımının eline geçerse şehirler zengin uçlarından tutuşabilir.”

Portakal reçeli çıkardı son kahvaltımızda.

Ekmek de kızartmış.

“Bazen sizinkileri burada görüyorum,” dedi.

“Uzun boylu, bıyıklı, durmadan ‘Adalıyım’ şiirini okuyan bir oğlan var. Hiç fena değil bence.”

HAYATIN BÜTÜN SOKAKLARI

“Uzun uzun yürüyelim,” dedi.

“Gerçi bana hava hoş. Yorulmuyorum artık. Sen sever misin?”

İnsanın bu dünyada ablası olmalı. Hatta o kardeşi olduğunu, uzaktan onu sevdiğini, onun için endişelendiğini bilmese de ablası olmalı insanın. Misal benim Feride Abla’m vardı. Onu bir evde vurdular. Herkes ölecek, diyordu. Ölmedi. Dört duvar arasında sardunyalar yetiştirmiş. Yağmur suyunu biriktirmiş havalandırmada. Sonra topuklarını ovmuş onla.

Misal, benim Feride Abla’m çıktı içeriden. İş vermediler. Kara kara baktılar uzaktan. O da çorap ördü. Çocuklara matematik öğretti. Dışarıdan bitirdi okulunu. Annesinin sardunyalarını suladı.

Arkadaşları bir ilan bile vermediler arkasından. Kanserin de en hızlısı varmış meğer. Ama ben onu uzaktan hep sevmiştim. Akşamları iş dönüşü bezgin oluyordu misal. Şimdi o da yorulmuyor artık.

Feride Abla yorulmuyor, Sevgi Abla da yorulmuyor.

“Yürümek benim işim Sevgi Abla,” dedim.

Ertuğrul Kapısı’nda buluştuk.

Siz ODTÜ’nün bu kapısını biliyor musunuz? Peki, Ayşe Teyze’yi biliyor musunuz? Ertuğrul Karakaya’nın annesi. Zamanı gelince çilek reçeli yapardı. Sonra tarhana keserlerdi konu komşu. Biber, patlıcan kurutmayı en çok severdi ama. Şimdi yapamıyor. Çünkü gözleri kör oldu. Ertuğrul’a ağlamaktan. Annelerin acısını bilse insan; yani etinde bir saniye hissetse, kimse kimsenin canını yakmaz. Kimse haksızlık yapmaz. Feride Abla’nın annesi de sağ. Gördes’te bahçeli bir evde, yağmur altında büyüyor şimdi.

“Sevgi Abla,” dedim.
“Üzüyor muyum ya seni, bunları anlatıp duruyorum.”
“Yürüyelim,” dedi.
“Uzun uzun yürüyelim.”
Kapıdan geçtik. İki yanımız orman. Saksağanlar, kargalar. Derdi günü karın doyurmak herkesin işte. Bir kuru cevizin başında efeleniyorlar birbirlerine.
Yurtlara doğru yürüdük.
“Abla,” dedim.
“Nasıl ölüyor insan? Son anda nasıl vazgeçiyor nefesin senden?”
Baktı yüzüme. Güldü.
“Bunları anlatmama izin yok,” dedi. “İnsan garip varlık. Yaşarken sürekli nasıl öleceğini düşünüyor.”
“Sonra peki?” dedim.
“Sonrası iyilik güzellik işte. Suyun öte yanından bakmak gibi. Ne ağrı ne sızı. Önce sizden gelen uğultulu seslere alışmak zor oluyor. Tanıdık kokular sızıyor bazen. Gerçi o kıvamlı sıvı süzüyor bir sürü şeyi ama yine de geliyorlar. Duyu denilen şey bitse de hatırlama kalıyor geriye. O en güçlüsü çünkü. Anıların kodları zamanın en derinlerine işleniyor. Mesela ekmeğin kokusu değil ama ekmek kokusuyla ilgili anılar geri geliyor. Pankart sesleri, açılıp kapanan demir kapılar, sehpaya çıkan arkadaşlar, Pazar kahvaltısındaki ayva reçeli, eski cezvede kaynayan yumurta, rüzgârda kuruyan nevresimler, ipte unutulmuş mandalların kararması... Hepsi aniden geri geliyor. Ama onları tutamıyorsun da. Eski sandık kokusu gibi işte.”
Yurtları geçtik. Gözleri eski patikada. Yalıncak yoluna döndük. Güzel dere kesti yolumuzu. Kar suyu şimdiden çıkmış yola anlaşılan.
“Peki, üzülmek var mı orada?” diyorum.
“Derdimiz acıdan kaçmak değil mi?” diye gülümsedi.
“Üzülmüyoruz, acıkmıyoruz, âşık olmuyoruz ama bütün bunların anıları sızıyor. Buna çare bulamamışlar. Ya da böyle olsun istenmiş. Ama yaşamaktan daha zor değil, onu söyleyeyim. Hayal kırıklığı yok mesela burada. Başarısız oldum derdi, işsizim kaygısı... Yani yaşamayı çok da büyütmemek lazım. Ama iyi anılar bırakmak şart bak, bunu sana diyeyim. Mümkün olduğunca iyi izler bırak ardında. Sonra onların esintisi geliyor. Hissedemesen de ferahladığın anları görüyorsun yeniden yeniden.”
“Daha gidelim mi?” dedim.

“Yürüyelim, yürüyelim. Mümkünse hiç durmayalım. Geçtiğim bütün sokakları görüyorum şimdi,” dedi.